

OORLOGSRELICTEN EN BIODIVERSITEIT

Ondanks de oorlogsfunctie die de linies vroeger hadden, zijn heel wat linies belangrijke cultuurhistorische monumenten met vaak ook hoge landschappelijke waarden en natuurpotenties. Zo'n linie doorkruist Langemark- Poelkapelle.....

Natuur & het Frontzatelandchap

In juli 2011 kreeg Natuurpunt Westland een adviesvraag omtrent een aantal landschappelijke projecten o.a. 't Bosseltje, het Belgisch oorlogsmonument in Bikschote, enkele bunkers en een monument aan de Broen- en Steenbeek, een Welshe herdenkingsplaats aan de Hagebos, ... Die projecten zouden mogelijks in aanmerking komen voor een subsidie in het kader van het Interreg IV dossier 'Frontzonelandchap WO I'. Een voorwaarde was wel dat de projecten kleinschalig erfgoed betroffen en ze de betrokkenheid van de streekbewoners en verschillende doelgroepen in het gebied zouden bevorderen.

Natuurpunt Westland vroeg zich af of het niet mogelijk zou zijn om aanwezige elementen van erfgoed en landschap te verbinden met natuur, landbouw, recreatie en educatie, zodat deze elkaar versterken.

Natuurlijke inkleding van 'Bosseltje'

Voor Natuurpunt Westland was vooral 't Bosseltje bekend en dit was dan ook het startpunt van onze

speurtocht. 't Bosseltje is een drassig gebiedje binnen landbouwlandschap nabij de Steenbeek. De Franse familie Hugot uit Parijs schonk in 1958 die percelen landbouwgrond aan de gemeente ter nagedachtenis van hun zoon en alle Franse oorlogsslachtoffers in WO I. De schenkers drukten de wens uit dat de weide met poel en het klein bosje, nooit in cultuur zou gebracht worden of bebouwd, uit eerbied voor de vele Franse soldaten die op deze plaats sneuvelden.

In 2001 startte de gemeente met de inrichtings- en beplantingswerken. De bedoeling was het natuurlijk karakter van de begraafplaats te bestendigen en te versterken : de bestaande poel en depressie, als onderdeel van een voormalige walgracht volgens de kaart van Ferraris 1775, werd uitgediept. Op de zijkanten van de afgegraven poel met een flauwe helling, werd een natuurlijke gras- en oeverplantenvegetatie voorzien. De aanplant van streekeigen heesters gebeurde in haagvorm en groepsgewijs en er werd ook een hoogstamboomgaard aangeplant. In het kader van de Dag van de Natuur werden essen aangeplant :

De rest van de gronden werd als graasweide voorzien. Aan de straatzijde werd door de gemeente een herdenkingsplaat gerealiseerd.

In de milieuraad van september 2009 werden een aantal landschappelijke en educatieve acties voorgesteld voor het gebiedje. De inrichting zou in 2010 gerealiseerd worden door de gemeente. Deze bleef echter uit, maar belette niet dat de amfibieënrijke poel met talrijke waterdiertjes ondertussen gebruikt werd voor het educatief project 'Waterkronkels' van het Regionaal Landschap IJzer en Polder. Enkele oude boomstronken, ruige plekjes met brandnetel en distels zijn er ideale schuil- en voedselplaatsen voor een aantal vlindersoorten, libellen en allerlei andere nuttige insecten, zoals wilde bijtjes en roofkevers. Deze zijn op hun beurt lekkere hapjes voor zoogdieren en vogels. Maar een inrichtings- en beheerplan in functie van nog meer biodiversiteit en educatieve mogelijkheden ontbrak.

Ondertussen werd de landelijke weg omgedoopt tot de Hugotstraat. Er werd een beheerovereenkomst goedgekeurd tussen de gemeente en Natuurpunt. Begin 2013 maakte Natuurpunt een inrichting- en beheerplan op voor 't Hugotbosseltje. Buro Groen maakte een uitvoeringsplan op van een houten vlonder voor de observatie en het scheppen van waterdiertjes in de poel, ook een infobord, fietsenstalling en een parkeerplaats zijn voorzien. Dit project wordt medegefinancierd via het Interreg IV-project. In de milieuraad van mei 2013

werd het plan voorgelegd en goed bevonden.

Natuurvriendelijke herdenkingsplaats voor oorlogsslachtoffers

Ook enkele van de andere voorgestelde monumenten bevonden zich nabij de Steenbeek. De Steenbeekvallei werd in de geschriften van de 51ste Highland Divisie als 'the Green Line' vermeld. De Steenbeek werd beschreven als een beek met water dat in korte tijd sterk kan stijgen, het gebied rond de Steenbeek als 'swampy crater field'.

Via google vond Natuurpunt Westland nog een kaartje met de aanduiding van 'the Green Line'. Hierop is 't Bosseltje aangeduid als 'Sentier Farm', nabij het gehucht 'Hagebos'. Tot rond 1950 zouden de meidoornhagen rond de vele kleine perceeltjes hier als het ware een bos gevormd hebben. Op 31 juli 1917 ondernamen de Britten een uitbraakpoging in de richting van Roeselare-Torhout. Ze zaten al twee jaar muurvast met hun

rug tegen het Ieperleekanaal. De bedoeling was om in Roeselare te geraken, maar na drie weken zijn ze gestrand in Passendale. Veertien divisies stonden klaar, ook de 38ste Welsh Divisie van Hedd Wyn. De Welsche soldaten veroverden via de Blue en Black Line uiteindelijk Pilkem. Daarna rukten ze verder op naar het kruispunt van Hagebos, het 'Iron Cross'. Daar werden ze onder vuur genomen en de dichter Hedd Wyn werd er levensgevaarlijk gewond en overleed later op de dag. Een groep enthousiastelingen van Hagebos,

droomde ervan iets te doen voor het Welshe volk. In 2008 werd een comité opgericht en een Hedd Wyn wandeling uitgestippeld, die alle Welshe gedenkplaatsen aandoet. In oktober 2011 was er een concert van het Noord-Wales Rugby koor, ten voordele van een Welsh Monument in Flanders. Daar kwam Natuurpunt Westland voor het eerst in contact met het comité, dat nog droomde van een herdenkingsplaats op de Hagebos voor de Welshe oorlogsslachtoffers.

Na ruiling met een landbouwer bekam de gemeente een geschikt stuk grond voor de gedenkplaats. Een ontwerpplan van Buro Groen voor de inrichting ervan – opnieuw via het Interreg-IV subsidieproject - werd recent ook voorgelegd aan de milieuraad. Het wordt een natuurvriendelijke herdenkingsite : dolmen vanuit Wales met een Welshe draak te midden van knotwilgen en een panoramabord met zicht op de Steenbeekvallei en Passendale. Het geheel wordt

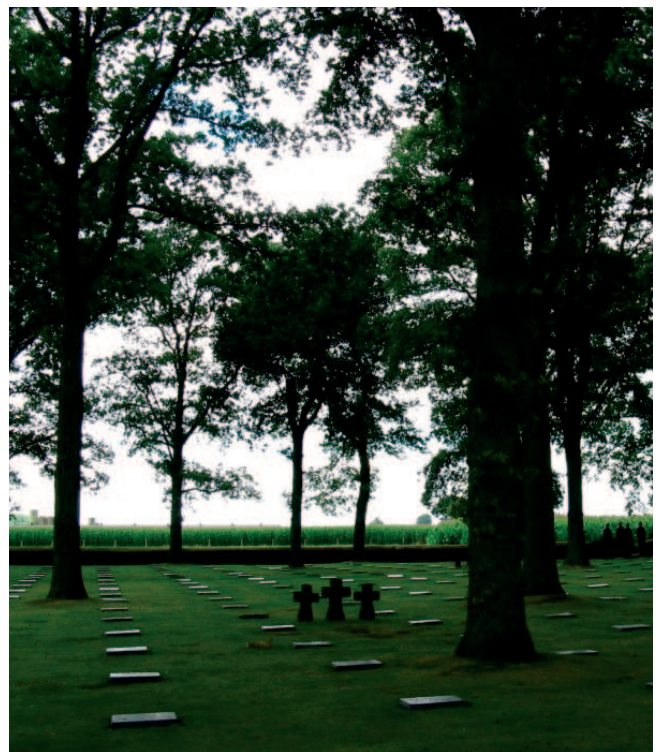
omzoomd met een meidoornhaag.

Fort St-Nicolas

Onlangs kreeg Natuurpunt de kans om , met steun van Stad Ieper, het beboste deel van het historisch fort St-Nicolas te verwerven. Dit cultuurhistorisch gebiedje verbindt de linies van de Steenbeekvallei met het kanaal Ieper-Ijzer. Dit kanaal diende in WO I als bufferzone en is ondertussen een belangrijk natuurverbindingsgebied met een prachtig jaagpad erlangs. Dit jaagpad leidt naar

naar het gehucht ‘Steenstraat’ waar op 22 april 1915 wereldgeschiedenis geschreven werd, doordat er voor het eerst gebruik gemaakt werd van het verschrikkelijke chloorgas.

De Steenbeekvallei grenst enerzijds aan Pilkem Ridge en anderzijds aan de Broenbeekvallei met Langemarck-Nord, nu Studentenfriedhof. Hier markeren basalten kruisen de groene dodenakker tussen de statige eikenbomen. In de herfst bedekken de dode eikenbladeren de duizenden gesneuvelden. Langs de Vredesfietsroute is deze sombere begraafplaats dan ook een stille getuige van de dramatische tol, die de ‘grooten oorlog’ eiste. Langs de straatkant groeien knotwilgen als een erewacht. Het rechterdeel van de begraafplaats is omringd door een brede sloot, die doet denken aan de onderwaterzetting van het IJzerfront. Verschillende muurplantjes op de oude muren, maken er levende muren van. De eiken en knotwilgen zelf herbergen heel wat verborgen leven.

Herstel natte natuur langs de Broenbeek

In de Beekstraat herinnert een gedenkzuil de Royal Artillery en de Royal Engineers van de 34ste Division. Achter de zuil bevindt zich een bunker met schietgaten. Het beton werd grotendeels gegoten tussen een bekisting van takkenbossen. Verderop in een weide langs de Broenbeek staat een sokkel ter herinnering van 2 gesneuvelde soldaten van de Franse cavalerie.

Ondertussen werd in de vallei van de Broenbeek ter hoogte van 'de Steenduker', een herstelproject natte natuur opgestart, bekroond met de milieuprijs in 2012. Via het Interreg IV-project wordt het monumentje in de weide langs de Broenbeek landschappelijker ingekleed en toegankelijker gemaakt. Het inrichtingsplan van Buro Groen werd ook voorgelegd aan de milieuraad.

Gedenkplaat in de groene Steenbeekvallei

De Steenbeekvallei is ingekleurd als landschappelijk waardevol agrarisch gebied, wat uniek is in landelijke gemeente Langemark-Poelkapelle. Binnen het Gemeentelijk Natuur- OntwikkelingsPlan (GNOP) werd dit valleigebied ook aangeduid als gebied, waar het beekecosysteem kan verbeterd worden door aanleg van natuurlijke oevers en behoud en aanplant van hagen, bomenrijen of houtkanten.

In 2005 werd in het kader van de Dag van Natuur een eikenbosje aangelegd nabij het waterbekken met moeras- en rietvegetatie vol leven. Hier bevindt zich ook een gedenkplaat voor Henry John 'Harry' Patch, op de plaats waar hij gevochten heeft in 1917 in de Slag bij Langemark. Met zijn 111 jaar was hij de langst levende veteraan wereldwijd, die gestreden heeft in de loopgraven en bekend om zijn veelzeggende woorden *'Always remember both sides of the line'*. Het nabijgelegen kasteel is gerestaureerd met groendak en het gemeentelijk Vijverpark is in 2005 natuurvriendelijk aangelegd met moeraszone en bloemenrijk hooiland.

Via de kerkwegel 't Donkerwegeltje' kom je vanuit de dorpskern - met gierzwaluwen hoog in de lucht - in de Steenbeekvallei terecht met talrijke vochtige weiden en weidevogels, poelen met waterdiertjes en amfibieën en huis- en boerenzwaluwen. Hier wordt de Steenbeekvallei doorkruist door een ander lijnrelict : de oude spoorwegbedding Kortemark-Ieper, een groene as met een ecologisch bermbeheer.

Britse militaire begraafplaatsen : Nog steeds geen inrichtings- en beheerplan voor het levend erfgoed.

Stroomopwaarts richting Sint-Juliaan, bevindt zich het gehucht 'de Blatezak'. In dit deel van de Steenbeekvallei is Plan Steenuil opgestart binnen de gemeente Langemark-Poelkapelle met als doel er de steenuilpopulatie te behouden en te versterken. Via het jaagpad langs de Steenbeek kom je in Sint-

Juliaan, vooral bekend omwille van de eenzame soldaat met zijn gebogen hoofd, rustend op zijn omgekeerd wapen. Dit is een uniek monument in de Ypres Salient. De Canadese soldaat kijkt vanuit een park met bomen in de vorm van granaten, in de richting van waar de vernietigende gasaanval van 22 april 1915 kwam.

Ter hoogte van de samenvloei van de Hanebeek en de Steenbeek, bevindt zich de beschermde Britse militaire begraafplaats Dressing Station Cemetery. Hier bevonden zich tot voor kort 4 bijna eeuwenoude lindens. De statige lindes werden onlangs, ondanks hevig protest, gekapt omdat ze enkele graven aantastten. Ze werden vervangen door kleine boompjes, die echter geenszins de begraafplaats inkleden, zoals de lindebomen dat deden. Ondertussen zijn de graven voor het herstellen van de oude muren wel met de grootste zorg verplaatst. maar voor het behoud van de lindes kon blijkbaar niet.

De CWGC bezorgde tot nu toe nog geen inrichtings- en beheerplan om de authenticiteit van de beschermde begraafplaats inclusief het levende erfgoed in ere te herstellen. Dit werd nochtans expliciet gevraagd in de stedenbouwkundige vergunning voor de restauratiewerken. Natuurpunt Westland vertrouwt er op hun inrichtingsplan op een eerstkomende milieuraad te kunnen adviseren voor een effectieve uitvoering ervan in het najaar. De CWGC liet immers naar aanleiding van het artikel in de BRON van december 2011 weten dat ze eerst werk willen maken van een ISO-14001 certificatie.

Tekst en foto's : Ann Top

